

UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“
ZAGREB 1/147

A. P. P.

ŽIVOT

BR. I.

VELJAČE 1927.

GOD. VIII.

„Raspni ga, raspni!“

Jozua je na prelazu Jordana zaustavio vode ove rijeke i proveo narod po suhu na drugu stranu. Mojsija je više uradio: rastvorio je Crveno more, da po tvrdom putu i između vodenih brda pobjegne vas Israel pred svojim egipatskim progoniteljima. Krist je učinio nešto većeg. On je jednom rukom zaustavio svu prošlost i rastvorio novo doba, drugom je poveo za sobom ne jedno pleme ili maleni narod, nego čitavo čovječanstvo. Sve je to učinio Krist svojom vlašću i moći. On se ne ispričava kao ono apostoli, kada su ozdravili hroma čovjeka pred vratima jerusalemskog hrama: »Što se čudite ovomu, ili šta gledate na nas, kao da smo mi svojom silom ili pobožnošću učinili, da ovaj hoda. Bog je Abrahamov, Izakov i Jakovljevi, Bog otaca naših, proslavio Sina svojega Isusa« (Dj. ap. 3, 13). Krist je tvorio čudesa i zamjerna djela, pa i sam uskrsnuo od mrtvih, kao onaj, koji »ima vlast«. Bog je uslišao molbe Jozuine i Mojsijine i izveo na njihove prošnje spomenuta djela. Nije tako kod Krista: on radi kao pravi utjelovljeni Bog. Kako su nekoć rekli ljudi, kad je on utišao oluju: »Tko je ovaj, da ga slušaju i vjetrovi i more?« (Mat. 8, 27), tako se mi danas sa još većim začuđenjem moramo pitati: Kako su mogli Židovi ubiti takvog čudotvorca? Onoga, koji im je govorio: »I ako meni ne vjerujete, vjerujte djelima, da upoznate i da se uvjerite, da je Otac u meni i ja u Ocu« (Iv. 10, 38); Onoga, koji je »prošao čineći dobro i liječeći sve« (Dj. ap. 10, 38)? Kako je mogao taj »izabrani narod« tako uporno evo kroz 19 vijekova prezirat poziv onoga, koji je »uskrsnuo od mrtvih slavom Očevom« (Rim. 6, 4)? Jednako moramo zamjerati i današnjoj tolikoj inteligenciji, kako može biti indiferentna prema Kristu Bogu.

Atlas je po staroj bajci nosio na leđima našu zemlju. Krist radi više, ne u mašti pjesnika, nego u realnosti. On može da kaže kršćanima: »Vidjeli ste, šta sam učinio Egipćanima i kako sam vas nosio na krilima orlovim i uzeo vas k sebi« (2 Mojs. 19, 4). On vodi sve ljude »dobro volje« k sretnoj vječnosti, jer je on »put, istina i život« (Iv. 14, 6). Kako su u doba Platonovo Grci očekivali izvanrednog mudraca pa ipak su mudroga Sokrata poslali otrovom na drugi svijet.

tako je i danas opća čežnja za nadnaravnim filozofom, pa ipak našim savremenikima ne imponira ni Krist ni njegova Crkva, nego se priključuju Židovima i dovikuju svome Pilatu, liberalizmu ili loži: »Otale, otale s njim, raspni ga. Nemamo kralja, nego cara« (Iv. 19, 15).

Kako je sve to moguće? Gerazenci su lijepo zamolili Isusa (kad im je svinje potopio), neka se odaleči od njih; Samarjani su odbili Krista u ime nacionalizma, kada su doznali da ide k omraženim Židovima preko njihove zemlje. No kako su mogli ustati stanovnici glavnog židovskoga grada, njihovi odličnjaci, gotovo čitav sinedrij, puk, koji je došao o Uskrsu u taj grad, pa zahtijevati od poganina Pilata, da makne Krista s lica zemlje?

Tu je tragedija prošlosti i sadašnjosti.

1. Kristovi neprijatelji.

Sv. Ivan opisuje svoje viđenje o zmaju: »I vidio sam gdje izlaze iz usta zmajevih i iz usta zvijeri i iz usta lažnoga proroka tri nečista duha kao žabe. To su duhovi davoiski, koji čine znake, i izlaze ka kraljevima svega svijeta, da ih skupe na boj za onaj veliki dan Boga svemogućega« (Otkriv. 16, 13—14). Te su »žabe« izišle k israelskom sinedriju, pa su ga i kako okupile na boj protiv Krista. Uistinu su bili tri nečista duha: časti, vlastohleplja i zavisti. Ti su duhovi navatili na nj kao nekoć Skamander na Ahileja svojim vodama (Ilij. 21, 268) i zaniјeli ga na stramputicu i u propast. A tko je bio sinedrij?

Dva su bila sinedrija: veliki i mali. Mali su bili po gradovima i imali su 23 člana. Veliki je sinedrij bio u Jerusalemu. On je brojio 70 članova i predsjednik mu je bio veliki svećenik kao 71. član. To je bio najviši narodni forum u Israela u doba Kristovo. Članovi su bili lijepi, visoki, bradati ljudi (Sanhedr. 17). Oni su sudili o čistoći ženidbe i sposobnosti svećenika i levita, određivali genealogiju plemena, hodočasničke putove, uzdržavanje hrama, postavljali su velikog svećenika, katkada čak i regenta (1 Mak. 14, 28); odlučivali su o ratu ili miru, sudili knezove i čitava plemena. I narod je častio ovo sudište. Dapače, tko bi se pobunio protiv sinedrija, mogao je biti siguran da ga čeka smrt. Sinedrij je odlučivao i o čistoći prave nauke; prije rimske okupacije imao je vlast nad životom i smrću svih Israelaca. Ovakove ustanove nema danas nijedan narod. Tko je bio član tako odličnog zbora, taj je bio u očima naroda i u samim svojim kamo više no što je danas narodni zastupnik, pa i ministar. Što je danas francuska akademija četrdesetorice neumrlih! U glavnom su sinedriju sjedili farizeji i književnici, o kojima je rekao Isus: »Raširuju svoje zapise i prave velike rese na haljinama svojim« (Mat. 23, 5). Koliko su dakle i sami držali do svoje službe! Tako ne bi danas cijenili svoga položaja ni članovi predsjedništva u Savezu naroda.

Krist je gledao svu dušu ovih ljudi, pa je o njima kazao: »Najvolje začelja na gozbama i prva mjesta po zbornicama, i da ih pozdravljaju

na trgovima i da ih ljudi zovu Rabi« (Mat. 23, 6. 7). Kad je Isus ozdravio slijepca od rođenja, pozvaše ozdravljenika pred svoj sud. Tu ga upitaše, kako mu je Krist podao očinji vid. Ozdravljenik im u zanosu sve vjerno pripovjedi, a kada ga opet upitaše, reče im: »Već sam vam rekao i niste vjerovali, šta hoćete da opet čujete? Hoćete li i vi da budete učenici njegovi? Tada ga pogrdiše i rekoše: Ti budi njegov učenik, a mi smo učenici Mojsijevi« (Iv. 9, 27. 28). I kada im je on na to primjetio, kako mora da je Bog s Kristom, koji pravi ovakova čudesa, pokazaše ovi suci svoju varavu narav i ljutito povikaše: »U grijesima se rodio sav, pa ti da nas učiš?« (Iv. 9, 34). Ti su isti članovi sinedrija poslali svoje slugе, neka uhvate Krista i dovedu ga pred njihovo lice. Ovi se vratiše neopravljena posla. Na to ih upitaše glavari svećenički i farizeji: »Zašto ga niste doveli?« Sluge odgovoriše, da nikada nitko nije tako govorio kao Krist. A farizeji im odgovoriše: »Zar ste i vi zavedeni? Je li vjerova tko od poglavara u njega« (Iv. 7, 47). Toliko se dakle ponose svojom čašću, da za njih nema većeg auktoriteta u izabranom narodu od njih samih. I pod križem se odigrava čudnovat prizor. Dok je Krist visio na križu, »glavari su svećenički s književnicima i starješinama rugajući se govorili: Drugima je pomogao, sebi ne može pomoći. Ako je kralj Israelski, neka side s križa, pa ćemo mu vjerovati« (Mat. 27, 42). Tu kao da rekoše: Narod može u nj povjerovati, ako nas obrati. Ovako je slično i Renan pisao: Neka Bog pravi čudesa pred nama članovima francuske akademije, onda tek možemo raspravljati, da li on postoji. U ovoj oholosti nadvisuju Renana i članove starog sinedrija neki rimski carevi, koji su kategorički tražili od senata, neka im podigne hramove, uvede njihov božanski kult i odredi svećenike, koji će im još za života paliti tamjan kao bogovima.

Pravo se veli: Čast zaslijepi čovjeka. Tim se lako tumači, kako je mogao Nietzsche kazati o sebi: »Ako ima bogova, kako bih ja podnijeti mogao da ne budem bog!« (Zaratustra¹). I modernim je ljudima »naobraženi čovjek bog«, kako veli Ziegler². Aleksander je Veliki uživao u tome, kada ga je svećenik Amonova hrama u Egiptu proglasio sinom toga boga, a sve poradi lijepih darova. Kako je taj velikan plakao, što se ne može popeti na mjesec i zvijezde, da osvoji i one krajeve! Oholost lako zaslijepi i veće duhove. A svaka takova mana pomućuje bistrinu našeg uma i navlači na naš pogled oblake i tamu; ne sudimo ni ti djelujemo po dekalogu i duhu Božjem, nego po svojim tjelesnim sklonostima. »A tjelesni čovjek ne prima, što je od Duha Božjega i ne može da razumije« (1 Kor. 2, 14). Da je ovaj duh oholosti

¹ Wenn es Götter gäbe, wie hielt ich 's aus, kein Got zu sein!

² Die Götter sind tot, Gott selber ist tot. So leben die Götter, die Mensch-Gebildeten; so lebe denn Gott, der Mensch-Gebildete, der Mensch Gott (Gestaltwandel der Götter 818).

nad njima vladati; Rimljani su samo spretno podržavali vlastohleplje svih stranaka. To je bila druga »žaba« na srcu Israela.

Još je jedna »žaba« imala svoje ležište na srcu izabranoga naroda, kao što su ga one imale do tri zmije ljute na srcu Muse Kessedžije u narodnoj pjesmi. Ta je žaba bila velika zavist židovskih prvaka. Zavist ili nenavidnost jest ono, kad neko nevoljko gleda i žali da drugi nešto ima.

Moć zavisti snažno crta Gvido Duka u Danteovu Čistilištu:

Zavidnost mi tako krv pokvari,
Da tek dočuh čije radovanje,
Mah žučljivost lice mi opari. (Čist. 14, 82- 84).

Pilat, poganin i rimski prokurator u Jerusalemu znao je, da se ta strast čvrsto drži članova sinedrija. Izričito ističe sv. Matija, da je on upitao narod: »Koga hoćete da vam pustim? Barabu ili Isusa, koji se zove Krist? Jer je znao, da su ga iz zavisti predali« (27, 17). Isto navodi i Josip Flavij. Sve su stranke u Jerusalemu držale, da više valja pedalj vlasti nego lakat prava, i stoga se sve pobojaše novog suparnika, Krista. Vidjeli su, da narod ide za njim; silan se svijet divi njegovoj nauci, jer »ih je učio kao onaj, koji ima vlast, a ne kao književnici njihovi« (Mat. 7, 29); svi su mu »odobravali i divili se milosnim riječima, koje su izlazile iz njegovih usta« (Lk. 4, 22). Narod ga prati i visi o njegovim ustima, u pustinji tri dana boravi s Kristom, premda nema što jesti (Mat. 15, 32). I sami farizeji govore jedan drugome: »Vidite, da ništa ne opravljate, evo sav svijet ide za njime« (Iv. 12, 19). Što će od nas biti? pitali su se negdje svi židovski političari, članovi sinedrija. Čovjek rado o svemu raspravlja, ali mu pri tome ide k srcu poglavito ono, što se tiče njegove kože. Stoga je shvatljivo, da je Krist kao novi čovjek iz nepoznatog Nazareta odmah izazvao zavist i oporbu. To je dakako raslo postepeno kao svaka ljudska strast, dok nije došla do svog vrhunca u trećoj godini javnoga Kristova rada.

Članovi su sinedrija brzo i javno istupili protiv Krista; zametnuli s njime borbu. U toj bi utakmici možda bili lako poslali svog suparnika »onkraj groba«, ali su se »bojali naroda«. Što će sada? Upotrebiše dvije metode, kojima se služe diplomate. Najprije uzeše, da ga ocrne kod naroda i tako omraze. U tu svrhu vele puku, da je Krist Samaritanac i da ima davla u sebi (Iv. 8, 48), da poi Beelzebulu, poglavici đavolskom, izgoni vragove (Lk. 11, 15), da ne svetkuje subote i stoga da nije od Boga (Iv. 9, 16) i slično. No ta metoda nije »upalila« kod mase. Na to su jerusalemski političari udarili u druge diplo, pograbili drugu batinu, t. j. silu. Bahat se vlastodržac rijetko kada odrekne njezine moći. On je se hvata kao ono Egist kod Sofokla i traži da se

drugi ili milom ili silom podvrgnu njegovu biču (Elektra 219). Pretorijanci imadu pred očima samo sebe, pa zabacuju i tradiciju i dobrobit naroda to je njima otrcana fraza. Tako se i židovski prvaci uhvatiše sile, da sruše Krista. Najprije se dogovoriše, da se »svaki, koji bi ga priznao za Krista, izopći iz zbornice« (Iv. 9, 22). Isus to znade i veli javno puku: »Izopćit će vas iz zbornice, pače dolazi vrijeme, kad će svaki, koji vas ubije, misliti, da Bogu službu čini« (Iv. 16, 2). Kristovi protivnici šalju svoje sluge, neka ga uhvate (Iv. 7, 45) te silom spriječe njegov rad i nauku. I napokon ga uhvatiše prigodom zadnje (treće) njegove javne Pashe.

U objema su metodama imali glavnu riječ farizeji iz sinedrija. Oni su u oba slučaja kucali i na vrata drugih političkih čimbenika. Udružiše se sa svojim protivnicima Saducejima (Mat. 16, 1) i Irudovcima (Mat. 22, 15), kad htjedoše da Krista unište, sramoteći ga pred pukom. No kada je trebalo upotrebiti silu, onda to izvedoše sami članovi sinedrija, jer su znali, da im toga ne će zamjeriti protivnici. — Mržnja je protiv Krista bila tačka, koja ih je spajala i barem na čas bacila u zaborav njihovu staru zavist. Mržnja je svagda bila jaki spoj niskih duša, premda ne veže trajno, kako se to i danas vidi u skupnom radu protestanskih sekta i pravoslavnih crkvi u istupanju protiv rimo-katoličke vjere. Ta je mržnja svagda silna, ako je hrani oholost, vlastohleplje i zavist, kako je to upravo bilo kod Kristovih neprijatelja.

U svemu je nastojanju protiv Krista bio glavni »movens« sinedrij. Ipak ne sav. I u njemu je bilo i dobrih, poštenih, pravednih osoba. Tako nam evanđelje spominje Josipa iz Arimateje, koji je »bio ugledan vijećnik i sam iščekivao kraljevstvo Božje« (Marko 15, 43), »dobar i pravedan i nije odobrio odluke i djela njihova« (Lk. 23, 50), te Nikodema. O njemu nam pripovijeda Ivan, kako se smiono opr'o u sinedriju zaključku židovskih prvaka i to na obranu Kristovu riječima: »Da li naš zakon osuđuje čovjeka, ako ga prije ne sasluša i ne dozna što čini?« Tada mu odgovoriše: »Zar si i ti Galilejac?« (Iv. 7, 51—52). Oba ova člana sinedrija javno i odvažno pokapavaju mrtvog Krista. Na druge članove sinedrija imali su silni utjecaj Ana i Kaifa; oni su zapravo bili duševni vođe čitavog zbora, kao što biva i danas u svim ljudskim organizacijama. Tko je bio Ana? Josip Flavij (Antiquitates 20, 9, 1) piše, da su Anini suvremenici nazivali toga čovjeka najsmretnijim bićem, jer je imao silno bogatstvo, pripadao saducejskoj stranci i držao ju oko svoje osobe. Potkupivši namjesnika Kvirina došao je na stolicu velikog svećenika (g. 6. posl. Kr.), no iza 8 godina morao je sći. U 90. godini je doživio, da ga je čak peti sin naslijedio u spomenutoj časti. Bio je Ana izvanredne energije; nije birao sredstava, da postigne cilj. Ovakovi se ljudi lako nametnu drugima. Drugi je vođa jerusalemskog sinedrija bio Kajfa. On je bio Anin zet, koji je bio 17 godina velikim svećenikom (18—36. posl. Kr.). Postavio ga na to mje-

sto rimski prokurator Valerij Grato, i on se tu održao za sve vladavine Poncija Pilata; napokon ga je zbacio njegov nasljednik Vitelij. Kajfa je pripadao farizejskoj stranci i tako je imao oko sebe pripadnike te stranke. Ana dakle i Kajfa imali su za sobom gotovo sav sinedrij i izvan njega dvije glavne stranke; recimo: pučke mase.

Ipak u evandelju stoji: »Tada se sabraše glavari svećenički i stariješine narodne (biva sinedrij) u dvor velikoga svećenika, koji se zvao Kajfa. I zaključiše, da Isusa lukavštinom uhvate i ubiju. Ali su govorili: Samo ne o blagdanu, da se ne bi pobunio narod« (Mat. 26, 3—4). Zašto se boje naroda, ako su imali većinu uza se? Jer se i najbolji diplomate vazda boje masa. Mase su vazda vulkansko tlo, pa tu nije nikada suvišna »lukavština«. Tko se ne boji Boga, vazda dršće pred ljudima i sumnja o svom uspjehu. Tko želi uspjeti u većem pothvatu, mora staviti sve na kocku, igrati »va banque«, ali to drži za svoju tajnu, lukavost. Takov je pothvat bio: Isusova smrt. Oligarhija je bila spretna, ali se i bojala eventualnog neuspjeha. Kako se dalo da riješi to pitanje? Lukavo.

2. Oligarhija na djelu.

Otkada je uvedeno opće pravo glasa i državljani sebi biraju parlamente i vlade, misle mase da vedre i oblače, da su one vlast. Pri tome zaboravljaju, da ipak »de facto« oligarhija »vlada i upravlja« državom i masom, dakako lukavo, kako se to vidi osobito u najdemokratsnijoj državi na svijetu, sjevernoj Americi. Neokrunjena oligarhija znade biti iznad monarhije i republike. Tako je bilo i u doba neustavno starih država. Oligarhija je vazda znala steći utjecaj i na okrunjenog vladara i na današnjega predsjednika u cilindru. Ona se sada kao i nekoć najradije zaogrne plaštem demokracije. Ove se ona najviše boji, njoj se najdublje klanja, ulaguje. Ana su i Kajfa našli moćnih agitatora, neke su predobili novcem, druge novim službama, treće obećanjima, četvrte podžigajući njihove strasti, pete u ime starog prijateljstva ili rodbinstvom. Plan je tu. Stvoriše ga Ana i Kajfa kao jedna obitelj. Oni će najprije predobiti sinedrij, a agitatori i demagozi puk. Kako? Pred prve izlaze oni s političkim razlaganjem. »Tada sabraše glavari svećenički i farizeji skupštinu, te su govorili: Što da radimo? Ovaj čovjek čini mnoga čudesa. Ako ga tako ostavimo, svi će vjerovati u njega, i doći će Rimljani i otet će nam zemlju i narod. A jedan od njih po imenu Kajfa, koji je bio onđe godine veliki svećenik, reče im: Vi ne znate ništa, i ne mislite, da je bolje za nas, da jedan čovjek umre za narod, negoli da sav narod propadne. Od toga se dana dovogoriše da ga ubiju« (Iv. 11, 47—50. 53). Međutim su agitatori marljivo radili među nižim i širim slojevima naroda. I to im nije bilo teško. Ta narod je radi uckanja poglavica bio poci-

jepan već u drugoj godini javnog Kristova rada; već su onda »jedni govorili: Dobar je, a drugi: Nije, nego zavodi narod. Ali nitko nije govorio javno za njega bojeći se Židova« (Iv. 7, 12—13), t. j. jerusalemskoga sinedrija. U trećoj godini javnoga Kristova rada niknu sjeme, što su ga članovi sinedrija i njihovi ljudi sijali u puk protiv Isusa i oni već mogoše izdati »zapovijed, ako tko dozna, gdje je, da javi, da ga uhvate« (Iv. 11, 57). Vrhunac je toga rada bio, kad je Juda, Kristov apostol, došao k sinedriju i rekao: »Što ćete mi dati, da vam ga izdam? A oni mu odmjereše 30 srebrnika«. (Mat. 26, 15). I dok je Isus u noći Velikoga četvrtka u vrtu Getsemani, dode izdajnik sa 600 vojnika (Iv. 18, 3) sa svjetiljkama, zubljava i mačevima, što poslaše poglavari svećenički i od starješina narodnih (Mat. 26, 47), sinedrij. I tako ga »uhvatiše, odvedoše ga k velikom svećeniku Kajfi, gdje se sabraše književnici i starješine« (Mat. 26, 57), ali ga prije povedoše k Ani. Tu nastaje ispitivanje. Tu počinju ta dvojica da iskaljuju mržnju i dugo uzdržavani bijes.

Muka je Kristova takova, da je i Rousseau rekao, te je on ne može čitati a da ne zaplače. Nad kim? Nad Kristom kao nevinom žrtvom bijesa već spomenute oligarhije. I Pilat priznaje javno pred uzburanim narodom: »Ja ne nalazim nikakove krivice na njemu« (Iv. 18, 38). Pilat htjede da oslobodi Krista, pa stavi narod pred dilemu: Birajte, hoćete li da vam pustim na slobodu Barabu, razbojnika, ili Krista, koji je izliječio tolike bolesnike i oživio mrtve. I gle! Mase stoje pred Pilatom i šute. No: tko se ono vere kroz narod? Gle, kako članovi sinedrija šapću jednome i drugome, trećima dovikuju što će odgovoriti rimskom upravitelju. Oni se u ovako odlučan čas ne uzdaju ni u svoje agitatore; sami se glavom umiješase u narod, koji su doslije bili »nimbusom obavita« aristokracija (prema receptu »odi profanum vulgus et arceo«, t. j. prezirali su taj svoj puk). Izričito ističe taj njihov rad evanđelista: »Ali glavari svećenički i starješine nagovoriše narod, da traže Barabu, a Isusa da pogube. Kad ih dakle upravitelj upita: Koga hoćete od ove dvojice da vam pustim? oni odgovoriše: Barabu« (Mat. 27, 20—21). Tako viče narod, koji ga je pred pet dana onako svečano uveo u Jerusalem i pjevajući govorio: Blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje! (Lk. 19, 38). Mase su očevidno pod dojmom časa i vladaju se kao nestašan dječak, koji ne poznaje jarma načela. Slične su slugi, koji lako mijenja gospodare, da vidi je li bolje kod drugoga. Mase ne umuju, dok su na okupu. O njima vrijedi, što su stari Rimljani govorili o svom senatu: Senatori su dobri ljudi, ali je senat zla životinja (senatores boni viri, senatus mala bestia). Stoga židovske mase, kad ih je Pilat htio staviti u nepriliku i odmah iza Barabina oslobođenja upitao, što će uraditi s Kristom, povikaše u jedan glas: »Neka se raspne!« Reče im upravitelj: Ali kakvo je zlo učinio? No oni su sve jače vikali: Neka se

raspne!« (Mat. 27, 23). Logika nije značajka zanesene mase; ona ne razlaže niti njoj tko može da razlaže. Kako je to divno opisao Manzoni u svojim »Vjerenicima«. Piše on na tom mjestu i ovo: »U pučkim se uzbunama nade uvijek nešto ljudi, koji se živo trse, da učine zlo što je moguće gorim. Navodi ih na to ili raspaljena strast, ili zasljepljenost, ili zlopaka namjera, ili prokleti užitak u pustošenju. Zamišljaju ili podupiru najokrutnije prijedloge, raspiruju svugdje vatru, tek što počne jenjavati, nije im nikada ništa previše, htjeli bi da metež traje bez mjere i kraja« (13. glava). O masi kud i kamo više vrijedi nego li o pojedincu ono, što je napisao isti Manzoni o svom Renzu: »On je imao veoma malo razloga da bude zadovoljan redovnim tokom života, pa je bio naklonjen da odobri sve, što je mijenjalo kako mu drago taj tok« (11. glava). To je znala židovska oligarhija.

Na želju je mase Pilat konačno osudio Krista na smrt. Tužna se povorka uspinje uz Golgotu. Krist je radi šibanja i nutarnjih muka tako oslabio, da mu drugi mora nositi križ uzbrdo. Povorci se pridružuje i članovi poznate nam oligarhije. Zašto i oni idu na stratište? Očevidno se boje za uspjeh; hoće da vide i Kristovo umiranje. I dok je Krist visio na križu, pristupaju te narodne poglavice i »rugajući se govore: Drugima je pomogao, a sebi ne može pomoći. Ako je kralj israelski, neka siđe sad s križa, pa ćemo mu vjerovati. On se uzdao u Boga, neka ga sad izbavi, ako mu je po volji; jer reče: Sin sam Božji« (Mat. 27, 2—43).

Krist je umro. Smrću prestaje mržnja. Nije tako s mržnjom židovske oligarhije; ona mrzi Krista i iza njegove smrti. Evo što o tome čitamo u evanđelju: »A drugi dan, koji je iza priprave, sabraše se glavari svećenički i farizeji kod Pitata i rekoše: Gospodaru! sjetili smo se, da je onaj zavoditelj kazao još za života: poslije tri dana ću uskrsnuti. Zato zapovjedi, da se grob utvrdi do trećega dana« (Mat. 27, 62—64). To su zadnji valovi silne oluje, koja je tih dana harala u srcu i duši židovske oligarhije. Još se jače vidi ta zasljepljenost njihove strasti iza uskrsnuća Kristova.

Krist je uskrsnuo. Vojnici, koji su čuvali njegov grob, vratiliše se u grad »i javiše glavarima svećenčkim sve, što se dogodilo. I sastavši se sa starješinama, vijećali su i dali su vojnicima mnogo novaca govoreći: Kažite: učenici njegovi dođoše noću i ukradoše ga, dok smo mi spavali. I ako to čuje upravitelj, mi ćemo ga umiriti i načiniti ćemo, da vama ništa ne bude« (Mat. 28, 12—14). Oligarhija je dakle bila u najboljim odnosima s poganinom i omraženim Rimljaninom Pilatom. Cilj joj posvećuje sredstva.

3. Planovi se ruše. Kazna Božja.

Sv. Matej pripovijeda o vojnicima: »A oni uzevši novce učiniše, kao što su bili naučeni« i dodaje — a pisao je svoje evanđelje između

g. 42. i 52. — odmah ovo: »I razglasi se ta riječ među Židovima do danas« (Mat. 28, 15). Čovjek bi tu i nehotice pomislio: Ipak je sretna te jerusalemska oligarhija. Eto smaknuše Krista, poslaše ga »onkraj groba«. Dođuše se u času Kristove smrti »razderao hramski zavjes na dvoje od gornjega kraja do donjega, i zemlja se potresla, i stijene se raspukle, i grobovi se rastvorili i uskrsnula mnoga tjelesa svetih, koji su usnuli. I izišavši iz grobova po uskrsnuću njegovu udoše u sveti grad i pokazaše se mnogima. A satnik, i koji su s njim čuvali Isusa, vidjevši, da se zemlja trese i šta se dogodilo, prepadoše se vrlo, govoreći: Zaista, ovaj bijaše Sin Božji!« (Mat. 27, 51—54). A ipak je eto oligarhiji pošlo za rukom, da oslabi dojam svega toga na šire mase, kako smo čas prije vidjeli. Zar nije to trijumf zloće? Jest. I psalmista je nekoć vidio, da bezbožnici uživaju sreću na svijetu, te mu je palo na um da i sam pođe njihovim stopama. No odmah je uskliknuo Bogu: »Evo koji odstupiše od tebe, ginu; ti istrjebljuješ svakoga, koji od tebe otpadne« (ps. 72, 27). Ova se zadnja riječ ispuni i na planovima jerusalemske oligarhije. Kako?

Na Duhove ustaje sv. Petar i govori: »Israelci! Čujte riječi ove: Bog je potvrdio među vama Isusa Nazarećanina, čovjeka silna čudesima i znacima. Njega ste, koji vam je bio predan određenom odlukom i promislom Božjim, rukama bezakoničkim pribili na križ i ubili. Ali ga je Bog oživio, odstranivši boli smrtne, jer je bilo nemoguće, da ga ona svlada« (Djela ap. 2, 24). I taj dan je osnovana Crkva Kristova, jer je 3000 ljudi ušlo u nju sv. krstom. Malo zatim sv. Petar izliječi hroma od rođenja. »A u mnoštva onih koji vjerovalaše, bijaše jedno srce i jedna duša« (Dj. ap. 4, 32). I »apostoli su činili mnoge znake i čudesa među narodom« (ib. 5, 12) u ime Kristovo. Ljudi su iznosili bolesnike na ulice, da »bi, kad Petar dođe, barem sjena njegova takla koga od njih« (ib. 15). Kad čuše članovi sinedrija, da apostoli čak u hramu uče narod, uhvatiše ih i htjedoše da ih ubiju. »Ali ustade u vijeću Gamalijel, učitelj zakona, poštovan od svega naroda, i reče im: Israelci, promislite dobro za ove ljude, što ćete činiti. Prođite se ovih ljudi; jer ako je od ljudi ova osnova ili djelo ovo, propast će; ako li je od Boga, ne ćete ga moći uništiti, pače mogli bi se naći i kao protivnici Božji« (Dj. ap. 5). No ti Israelci domala kamenovaše dakona sv. Stjepana. Mladi Savao kao farizej bjesni protiv nove vjere i hoće da je silom uništi, ali od njega napravi Bog »izabranu posudu, koji će iznijeti ime Božje pred pogane i kraljeve i sinove Israelove« (ib. 9, 15). I za kratko vrijeme raširi se mlada Crkva po Palestini, Maloj Aziji, Balkanu, Italiji, gornjoj Africi, čak po Španjolskoj i gotovo svoj Evropi. Ustadoše Židovi oružjem i perom, Rimljani isto, neoplatonska filozofija poče da napada kršćane. Sve se urotilo protiv njih: i znanost i državna vlast. Mlado kršćanstvo pije iz iste čaše kao i njezin božanski osnivač, ali i jednako triumfira nad svojim neprijateljima kao

i on. Krist je skršio planove sinedrija, Ane i Kajfe, farizeja, saduceja i Irudovaca; sve ih je poništio svojim uskrsnućem. Tako je i nova vjera slavila pobjedu Milanskim ediktom g. 313. nad Israelom i poganstvom. Sloboda je sinova Božjih neuništiva. Oni mogoše da zapjevaju: »Duša se naša izbavi ako ptica iz zamke lovačke; zamka se raskide i mi se izbavismo. Pomoć je naša u imenu Gospodina, koji stvori nebo i zemlju« (ps. 123, 7).

Još više poradi Gospodin. »Kad vidje Pilat, da ništa ne pomaže, nego da je još veća buka, uze vodu i opru ruke pred narodom, govoreći: Ja nisam kriv u krvi ovoga pravednika; vi ćete odgovarati. I odgovori sav narod: Krv njegova na nas i na djecu našu« (Mat. 27, 24). I došla je ta krv. Narodnu je apostaziju Bog osvetio. G. 79. opsjedne Tit grad Jerusalem, u metežu izgori hram i grad. Car Trajan povodom pobune Bar-Kohbine) zabrani Židovima da stupe na tlo toga grada i osnova posve poganski grad Aelialia, a na mjestu svetoga hrama sagrađi poganski hram u čast Jupitra Kapitolskoga. Židove odvede Trajan u sužanjstvo; prodavao ih je u ropstvo po 30 za jedan srebrnik. U ratu je palo do 500.000 Israelaca.

Bog je vazda isti i svemoguć. Sva nam povijest pokazuje, kako on kazni narodne grijeha, osobito apostazije. U njoj se vidi, kako je istinito Bog progovorio preko Davida i obećao svome sinu Isusu Kristu: »Iđi u mene i dat ću ti narode u nasljedstvo i krajeve zemaljske tebi u državu. Udarit ćeš ih gvozdenom palicom; razbit ćeš ih kao lončarski sud« (ps. 2, 8—9). I David kliče: »Sad, kraljevi, orazumite se!« (ib. 10). Mala je Azija u 4. i 5. vijeku gazila dogme Kristove, pa je došao Turčin, koji je sve strpao pod se. U Africi katolici se prepiru među sobom i kidaju haljinu Isusovu i domala eto Vandala, da ih podvrgnu pod svoju pogansku okrutnu vlast. G. 1452. proglašena je u Carigradu u crkvi sv. Sofije unija s papom, ali istočni kršćani stadoše bježati iz te crkve na glas o toj uniji. I gle! Jedva je prošlo pola godine, a Turci provališe u Carigrad i u spomenutoj crkvi sakupljeno mnoštvo okrenuše pod mač.

Kako je danas? Židovi su i danas raštrkani po svemu svijetu i živi svjedoci, da je na njih pala krv Kristova. Istočne crkve stoje pod tutelom modernih država. I katolički su se narodi u mnogočem povelili za liberalizmom, ili su sebi stvorili »katolički« liberalizam i time napola upali u apostaziju, pa ih je Bog time kaznio, da ih je predao u gospodarsko kao i političko ropstvo: služe židovskom kapitalizmu, gospodare im socijalisti i framasuni. I tako »narod uzdiše, gdje bezbožnici dođu na vladu« (Prov. 29, 2); gdje se u vladajućoj oligarhiji nadu tri »đavolske žabe«.

Jao narodu, koji pusti, da ga takova opaka oligarhija odaleči od Boga živoga! Na tom se narodu ispunja Izajijina prijetnja: »I osta kćf

Sionska kao koliba u vinogradu, kao sjenica u polju od krastavaca, kao grad opustošen« (1, 8). Jao narodu, koji pod tom oligarhijom više pred poganima, ložom, anarhistima protiv živog mističnoga Krista — rimokatoličke Crkve: »Raspnite je! Raspnite!«. A.

Okultizam i naravne sile.

U okultizmu, posebice u spiritizmu, mnogo je toga sasvijem naravno, pa to treba takovim bezobzirno i priznati. Ima doduše tu još pojava, koje ne možemo točno označiti, ali gdje poznamo da je nešto slična i ipak skroz naravno, to kod takovih stvari možemo slutiti da su naravne i barem ne tvrditi da su nadnaravne pojave. Doduše o okultizmu se mnogo piše i raspravlja ovih zadnjih 30 godina, posebice iza svjetskog rata, a ipak daleko nije doprlo razbistrenje na tom polju, te bismo smiono mogli kazati, da je tu još mnogo tajna. No s druge strane se ipak diglo koprenu otajnosti s mnogih okultnih pojava. Ovdje ćemo se osvrnuti na noviju literaturu u tom pitanju; uvažit ćemo ono, što je saopćio Gutberlet u svojem djelu »Kampf um die Seele« i člancima objelodanjenim u linačkoj reviji »Theolog. prakt. Zeitschrift« 1915. i u »Philos. Jahrbuch« 34 Bd., pa Koesen S. J. »Theol. prakt. Zeitschrift« 1923., te Schneider-Walter u »Der neuere Geisterglaube« i Dr. Ettlinger u »Hochland« 1907. i dr.

1. Kucanje.

G. 1848. čuše u metodističkoj obitelji Fox u Hydesville (u državi New-Yorka) kucanje na zidu, vratima i po stolovima, ali samo u nazočnosti 12 godišnje djevojčice Katarine i 14 godišnje Margarete. U kratko vrijeme nastade veliko zanimanje za te i slične pojave. No 40 godina kasnije, g. 1888., priznaše ove dvije sestre, da su se one kao djevojčice time samo zabavljale i da je to bila samo njihova igra ili bezazlena prijevara. Kako su one to izvodile? Same priznaše, da su izvodile spretno svojim nogama. Fiziolog je Schiff našao, da spretnim stezanjem kostiju u koljenu, ako nogu držimo ispod stola ili na podu, izvoditi takove glasove, te će ljudi misliti da ti glasovi dolaze iz drugog svijeta i da su odgovori na naša pitanja, a ti odgovori da tobože dolaze od duha, koji se nalazi ispod stola ili poda. Ništa nas tako lako ne vara kao uho, osobito u tami ili polutami (kako to biva u spiritističkim sjednicama). Sjetimo se ovdje jedne vrlo obične pojave. Ako netko sjedi ili stoji pokraj nas, pa počne govoriti iz trbuha (a na to ni-